

facit ad rem, quod non fiat deterior conditio debentis dorem; nam ex hoc non excusatur usura, alioquin liceret sub usuris mutuare debitori, ut fortem redderet feneratori, quod nullus concedet.

87 Præfata resolutionis veritas apertissimo exemplari magis eluceſcet. Ponamus, Petrum creditorem, qui ex conventionem jus ad exigendum intereſſe habebat, cum ſibi immineret periculum damni emergentis, nomen vendidiſſe, cedentem emptori omne jus ſibi competens: hic quidem, niſi aliſas ſua interfuert, ad intereſſe agere non poterit, quanquam primus creditor, niſi nomen diſtraheret, ad illud proculdubio actionem haberet. Simili modo erſi maritus, non vendito nomine, non cogeretur fructus in fortem computare, quia ſine pecunia dotali ſuſtineret onera matrimonii, emptori non licebit tale lucrum percipere, niſi ratione lucri ceſſantis, damni emergentis, difficultatis, aut expenſarum in exigenda forte aliquid ſupra illam percipere fas eſſet, ſecundum tradita per Molin. ubi proximè.

88 Ex quibus deducitur, quod ſi maritus nomen dotis vendat, pignore retento, fructus ex illo lucrari nequibit, extincta ratione Pontificia conſtitutionis, videlicet carentiâ pecuniæ dotalis, quæ pro oneribus matrimonii debet inſervire: nec jam marito ſolutio dotis prodeſt, aut nocet retardatio.

Ibi: Quod Fortunius Garcias Hispanus.

89 Hæc Fortunii diſtinctio inter focerum, & extraneum dotis promiſſorem, communiter ab Interpretibus negligitur; imò à pluribus expreſſim reprobat. Vide ſup. num. 38. & 39. tametiſi D. Covarruv. non diſpicuerit, ut prænotavimus.

Ad Num. 4.

90 Dominus qui in pignus à vaſſallo debitore rem feudalem accepit, fructus in fortem computare non cogitur: quod probant notiffima Pontificis decreta, ſed in inveſtiganda ratione mirum in modum hallucinantur Interpretes, ut videre licet apud Barboſ. collect. cap. 1. num. 2. de feud. & verior, ac receptior opinio videtur, hoc ex natura contractus provenire feudalis, ut cum dominus feudum pignoris cauſâ tenet, vaſſallus ab onere inſerviendi liberetur, cui ceſſanti in obſequiis præſtandis, ac officio, jure auferretur beneficium fructuum, quod ob illud conceditur, cap. unic. de vaſſall. mil. qui arm. bell. depoſuit. Rurſus cum dominus non fruatur operis, & ſervitio vaſſalli, æquum eſt, ut fructus lucretur, non ratione mutui, ſed juſtæ compenſationis, ex quo nullum adest uſuræ veſtigium, Conſulas Barboſ. ubi proximè, Leotard. de uſur. quaſt. 14. à princip. Cujac. in d. cap. 1. de feud. Salas tract. de uſur. dubitat. 31. num. 1. Mantic. de tacit. convent. lib. 11. tit. 8. num. 30. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de pignor. reſolut. 2. num. 9. Morl. Empor. Jur. tit. 5. de in integr. reſtit. quaſt. 1. num. 34. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 19. dubit. 14. num. 2. Molin. de juſt. & jur. tract. 2. diſp. 323. n. 1. Gait. de credit. c. 4. n. 1019. adnotavi ſup. lib. 1. cap. 3. n. 6. præter plures, quos congerit Barboſ. n. 2. à quibus, D. Covar. laudato,

ſingulariter diſſentit Merlin. de pignor. lib. 5. q. 45. n. 35. ubi caput Conqueſtus, de uſur interpretatur.

Illud maximè controvertitur, an dominus fructus quotquot perceperit ex feudo pignorato, ſuos faciat? Sunt qui cum D. Covar. ſentiant, dominum teneri ad fructuum reſtutionem, quatenus exceſſerint æſtimationem obſequiorum, quibus caret. Ita Valaſc. de jur. emphyt. q. 38. n. 25. & alii apud Leotard. num. 4. Ipſe tamen cum pleriſque, quos laudat num. 5. oppoſitam ſententiam ut magis communem amplectatur, cui ſubſcribunt Trullench num. 5. Card. Mantic. ubi proximè, Card. Lugo de juſt. & jur. diſp. 25. num. 147. ac prænotavi ubi proximè, quibus addendi quamplures indiſtinctè docentes, feudi dominum fructus pignoris in fortem non imputare. Ratio hujus opinionis ea reddi poteſt, quod cum fructus feudi tribuantur vaſſallo in remunerationem onerum, tanti hæc æſtimantur, quantum valent illi.

Hinc deducitur limitatio ad opinionem, quam ut veriore nuper probavimus; nam ſi in feudi conſeſſione pretium aliquod interceſſit (licet raro contingat, & proprie feudum non dicatur, quod debet eſſe gratuitum, cap. 1. de nar. feud. cap. 1. qui feud. dar. poſſ. Greg. Lop. in d. l. 1. gloſſ. 2. tit. 26. part. 4. Morl. ſup. num. 36. Mareſcot. var. lib. 2. cap. 63. num. 5.) dominus creditor omnes fructus retinere nequibit, ſed illos ſolum qui ob ſervitium vaſſallo deberentur, imputatis in fortem iis, quos pro pecunia exhibitâ in conſeſſione feudi vaſſallus poſſet percipere boni viri arbitrio; feudatarius enim partem fructuum percipiebat intuitu laboris & obſequii, partem ratione pecuniæ quam domino numeravit; idè duntaxat quia ceſſat in officio, privari debet portione quam ob illud ſibi comparabat. Leotard. ex pluribus num. 20. Trullench num. 3. Molin. num. 1. ubi ſubdit idem fore, ſi feudum propter præterita merita in remunerationem concederetur. Leſſ. de juſt. & jur. lib. 2. cap. 20. n. 140.

Subſequitur alia ſimilis limitatio, ſi vaſſallus meliorationes feudo adjecerit, quibus illud uberiores fructus ferat; nam dominus creditor eos fructus auctos industria, & ſumptibus feudatarii imputabit in fortem, ſibi perceptis iis quos res feudalis melioramentis ablatis produceret. Leotard. Trullench, Molin. ubi proximè, Barboſ. num. 2. verſ. Limita tamen.

Tertia eſt limitatio de feudo franco, quod ſi pignori detur, dominus omnes fructus tenetur in fortem computare. Barboſa num. 3. Eſt autem illud, ex quo nullum domino debetur obſequium, ſed ſola fidelitas. Tondut. qq. civilium cap. 41. n. 24. & 25.

Alia eſt limitatio, ſi in fraudem uſurarum dominus rem feudalem pignori acceperit, quod ex conjecturis deprehendere oportebit. Leotard. num. 25.

Ibi: Si verò excedant onera matrimonii.

De his ſup. num. 41. cum ſeqq.

Verſ. Hinc ſanè apparet.

Iſtam Hoſtienſis rationem reſutat Leotard. d. quaſt. 14. num. 10. Morl. ſup. num. 34. verſic. Quorum communior, qui eam communem errorem vocat, Nec pignoris datio tranſlationem dominii

dominii utilis poteſt operari, cum ut illud ſuſſtat neceſſe ſit, quod alius ſit dominus, ita ut ſi aliquo titulo dominium utile quaereretur domino directi, ſtatim jus pignoris extingueretur; nam in re propria perſiſtere nequit, l. Si rem 29. de pignor. action. l. Neque pignus 45. de reg. jur.

Verſ. Rurſus ex his.

97 Aliqui aſſerunt, ſpeciali favore Eccleſiæ, ad quam directum dominium pertinebat, procedere deciſionem dicti capituli 1. de feud. ut reſert Barboſa ibi, n. 2. quod reſellunt cum D. Covar. Trullench. ſup. num. 2. Leotard. d. q. 14. n. 19. Molin. ubi ſup. n. 2.

Verſ. Eodem jure con-vincitur.

98 Uſufructuarius ſi rem pignori dederit domino proprietatis, hunc fructus non teneri in fortem computare, fuit quorundam opinio, ut Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de pignor. reſol. 2. num. 11. & aliorum, quos reſert Barboſa collect. d. cap. 1. num. 2. verſ. Amplia ſecundo, qui, D. Covar. laudato, eam ſententiam merito rejecit: accedit Merlin. de pignor. lib. 5. q. 45. n. 32.

Verſ. Sic examinari poterit.

99 Ampliant communiter Scribentes conſtitutionem dicti capituli 1. de feud. ad emphyteutam, qui domino directo emphyteuſim pignori dedit. In qua opinione reſident Molin. Trentacinq. Trullench ubi proximè, Valaſc. de jur. emphyteut. q. 38. n. 29. & alii apud Leotard. d. q. 14. n. 23. à qua non eſſe recedendum, quia valde communis, aſſeverat Barboſa ſup. n. 2. verſ. Amplia primo, qui de jure contrarium tenet cum D. Covar. hic. Idem defendunt Merlin. ubi proximè, Roderic. de ann. reddit. lib. 3. q. 7. num. 50. Mantic. de tacit. convent. lib. 11. tit. 8. num. 32. Conrad. Chaffan. Vgolin. ac Philiar. apud Leotardum, qui rectè probat; non enim eadem ratio reperitur in emphyteuta, ac in feudatario, cum ille non teneatur, ſicut hic, obſequia domino exhibere, ſed penſionem duntaxat, quam ſi non ſolverit, dominus creditor poterit retinere fructus uſque ad quantitatem concurrentem, reliquos in fortem computans.

Ad num. 5.

100 Fœnoris uſum vetitum, ac illicitum nullus Catholicus inſiciabitur; nam qui aliud contumax aſſeruerit, reus hæreſeos habebitur. Clem. unic. §. ſin. de uſur. Leotard. de uſur. quaſt. 2. num. 39. Trullench. in Decalog. lib. 7. cap. 19. dubit. 2. num. 3. Azeved. in l. 1. n. 47. tit. 6. lib. 8. Recop. D. Covar. in ſi. hoc cap. n. 6.

101 Conſtat igitur uſuram prohiberi jure divino, naturali & canonico, ut fuſè probant Leotard. ex num. 25. Molin. ſup. diſput. 304. per tot. Azeved. num. 60. cum ſeqq. Barboſa ex plurimis in collect. cap. 1. num. 2. de uſur. Trullench. num. 4. Jul. Clar. §. Uſura, num. 3. Petr. Greg. Syntagm. lib. 22. cap. 3. à num. 6. Cenc. de conſib. deciſ. 155. num. 6. Morl. ſup. tit. de reb. credit. quaſt. 25. ex num. 11. Theat. vitæ hum. verb. Uſura, Farin. deciſ. 306. num. 2. Greg. Lop. in l. 3. gloſſ. 2. tit. 1. p. 5.

Verſ. Jure di-vino veteris Teſtamenti.

Adi proximè laudatos, præſertim Molin. Barboſ. Petr. Gregor. Leotard. & Azeved. Et quidem uſuras utroque Teſtamento improbatas deciderit lex 1. tit. 6. lib. 8. Recopilat. ac ſentiant Azeved. num. 71. Cujac. in cap. Ad noſtram, de ju-reſur. Trullench. & Barboſa ubi proximè, Molin. num. 13. verſ. Et novo Teſtamento, Petr. Greg. n. 10. Cenc. ſup. q. 36. num. 3. Nec ſunt audiendi qui opinantur verba illa, Mutuum dare nihil indeſperantes, Lucæ cap. 6. conſilium duntaxat importate; & enim cum jure naturæ uſura vetetur, potiùs referri debent ad præceptum, quam ad conſilium, cujus omiſſio ad peccatum non imputatur. Mutuum igitur dare, conſilii eſt; nihil ex eo ſperare, præcepti. Barboſa ubi proximè.

Verſ. Quod verò.

Jure Pontificio uſuras damnari in dubium revocari non poteſt, quod obſervant Greg. Lop. ubi proximè, Faber. in ration. ad l. Julianus §. Idem Papinianus de act. empt. Fachin. controverſ. lib. 10. cap. 7. verſ. Primum argumentum. Leotard. latè exornans d. quaſt. 2. num. 38. 39. Petr. Greg. num. 11 & alii recenti ſup. num. 101. & quos congeri Barboſa ubi ſupra.

Ad Num. 6.

Quod ad Jus Civile Romanorum attinet, competentum eſt uſuras non proſus improbari, ſed cum moderamine fuiſſe permiſſas. Quæſtionis tamen eſt, an jure Authenticorum per Juſtinianum fuerint extirpatæ? De quo Leotard. de uſur. q. 2. à num. 40. Mart. de jurisdict. part. 2. cap. 7. num. 4. 5. Petr. Greg. d. cap. 3. num. 17. cum ſeqq. Molin. ſup. num. 16. Fab. & Cenc. ubi proximè, præter alios, quorum memini num. 101. Uſuræ quas intra certum modum Romani tolerarunt, vocabantur legitimæ, in quibus ingens fuit diverſitas ſecundum negotiorum, & perſonarum differentiam, ut videre eſt apud Molin. ac Petr. Greg. ubi ſup. Leotard. q. 4. à num. 38.

Jure regio Partitarum fœnoris uſum interdicitum ſcribit Greg. Lop. in l. 3. gloſſ. 2. tit. 1. p. 5. at Judæis permiſſus probatur l. 22. tit. 12. partit. ead. l. 1. tit. 6. lib. 8. Recop. quâ penitus etiam Judæis facultas fœnerandi juſtiſſimè auferretur, prout in regnis pluribus, & provinciis ſimiliter ſtabilitum habetur, ut referunt Petr. Greg. & Leotard.

Ad Num. 7.

Ex hoc ſacro eloquio Deuteron. cap. 23. vi. detur Hebræis facultas fœnerandi exteris infidelibus tributa, ibi: Non fœneraberis fratri tuo, ſed alieno. De cujus interpretatione conſulendi Molin. de juſt. & jur. tract. 2. diſput. 304. num. 18. Azeved. in l. 1. num. 69. tit. 6. lib. 8. Recop. Villalob. in Sum. part. 2. tract. 22. diſſic. 2. Leotard. de uſur. q. 98. num. 25. Leſſ. de juſt. & jur. lib. 2. cap. 20. dub. 4. Barboſa in collect. cap. Poſt miſerabilem, de uſur. Bonacin. diſp. 3. de contract. q. 3. punct. 2. Petr. Greg. ſup. num. 22.

Dici poſſet, quod Deus, ut juris divini, & naturalis author diſpenſans, permiſit Hebræis fœnoris uſum in infideles, ad majus malum vitandum

dum, ne scilicet per usuras fratrum fidelium substantiam usurparent ex effrenata illorum avaritia, ac fœnerandi propensione: quemadmodum propter eorundem cordis duritiem licuit repudium, violata naturali indissolubilitate vinculi matrimonii, *Matth. cap. 19.* de quo Sanch. *de Marim. lib. 10. disp. 1. ex n. 4.* Petr. Greg. *n. 20.*

Deinde cum Deus sit omnium supremus, ac universalis Dominus, Psalmo 23. *Domini est terra, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi qui habitant in eo;* tale jus tribuere potuit Israelitis in infidelium bonis, ut per usuras illa licite sibi quærerent, sicut concessum est ipsis & terram promissionis, ejectionis possessoribus occupare, *Genes. cap. 15.* & Egyptios in exitu spoliare, *Exod. cap. 12.* Utrum Judæi fœnerantes infidelibus tunc peccarent, deduces ex traditis per Sanchez *sup.*

Ibi: *Nam etsi mihi liceat bellum.*

Supponitur bellum justum geri, & quæritur an liceat hostibus sub usuris mutuare? Inficitur cum D. Covar. communis, quam sustinent Vgolin *de usur. lib. 10. §. 2. num. 1.* Villalob. *Errat. comm. opin. lit. V. num. 107.* Felician. *de censib. lib. 1. cap. 5. n. 17.* Petr. Greg. *partit. Iur. Canon. lib. 3. tit. 5. num. 5.* Oppositum tenet, ac pluribus probat Leotard. *d. q. 98. num. 16. cum seqq.* Petr. Greg. *sup. num. 22.* Pro conciliatione distinguipotest, ut si hostes usurpata retineant, liceat in compensationem usuras ab illis exigere, aliàs non: qua distinctione utitur aliud agens Barbofa *collectan. cap. Post miserabilem, num. 2. de usur.*

Ad Num. 8.

Summus Pontifex nequit dispensare, ut fœnus licitum habeatur, & absque peccato possit exerceri. Cenc. *de censib. decis. 155. num. 5.* Azeved. *in l. 1. num. 48. tit. 6. lib. 8. Recop. Farinac. decis. 7. num. 2.* Sayr. *in Clav. Regia. lib. 3. cap. 10. num. 8.* Didac. Per. *in rubric. tit. 2. gloss. 1. vers. Tertio, lib. 8. Ordin. Mol. de just. & jur. tract. 2. disp. 304. num. 19.* Non enim Pontifici potestati facultas dispensandi contra jus divinum permittitur Molin. *ubi proxime,* & observo *Practicar. cap. 31. num. 15.* Obltare videtur (si verum habet) quod refert Greg. Lop. *in l. 22. gloss. 1. tit. 12. p. 5.* nempe in Hispania quondam ex concessione Pontificis fœnoris usum Judæis permissum fuisse (sed hoc quoad forum externum dumtaxat sustineri possent,) ut prænotatur *sup. n. 105.* Vide Jul. Clar. *verb. Usura, n. 7.*

Ibi: *Idem respondendum esse censco.*

Non valet statutum, aut consuetudo exercitium fœnerandi licitum efficere. Azeved. *sup. n. 51.* Cenc. *d. decis. 155. n. 3.* Farinac. *decis. 306. num. 1.* Barbofa ex pluribus *collect. cap. Quia in omnibus, num. 7. de usur.* Leotard. cum aliis *tract. de usur. q. 79. à num. 3.* ubi de statuto, & q. 99. *num. 4.* qui ait consuetudine fœneratores à poenis excusari: atque *num. 5.* addit, quod ubi ambigitur, an contractus sit usurarius, ex consuetudine licitus haberi poterit; sed si aperte usuram contineat, quæ jure divino prohibetur, nec lex, nec consuetudo illi derogare valebit, *cap. ult. de consuet. ubi Barbofa collect. n. 9.*

Ibi: *Posse Romani Pontificis privilegio.*

Hæc propositio sustinenda non est ex præmissis *sup. num. 110.* Nam Judæis sicut Christianis usus fœnerandi vetatur, ut caveretur *l. 1. tit. 6. lib. 8. Recop. ubi Azeved. n. 66. Leotard. q. 100. n. 32. Greg. Lop. in l. 22. gloss. 1. tit. 12. p. 5.* Petr. Greg. *Synagm. lib. 22. cap. 3. num. 23.* Molin. & Jul. Clar. *ubi proxime,* Barbofa cum aliis *collect. cap. Post miserabilem, num. 2. de usur.* Ipsi verò Hebræi falsò opinantur, sibi licere in nos usuras exercere, juxta illa Deuteronomii *cap. 23. verba, Non fœneraberis fratri tuo, sed alieno;* ut advertit Leotardus; nam illa legalis permissio jam expiravit, sicut & cætera judicialia per legem Gratiæ abrogata noscuntur, de quo *sup. lib. 1. cap. 17. n. 8.*

Unde non licet Principibus permittere, ut Judæi fœnus exerceant, Molin. Azeved. & Jul. Clar. *ubi sup.* eos tamen à peccato excusat Molina, si aliquando in eventu raro, ob majus malum, ac scandalum usurarios non coërceant, & tolerant: imò Ecclesia Hebræos fœneratores, etsi foris sint, plectere potest, ac debet. Clar. *ibidem;* Petr. Greg. *sup. lib. 42. cap. 8. n. 15.*

Ad Num. 9.

Est præmittendum, usuram nedum in contractibus, sed etiam in ultimis voluntatibus intervenire posse, nec sustineri defunctorum dispositiones, quibus ad fœnerandum occasio præbeatur, cum nemo possit facere, quin leges, maxime naturalis, locum habeant in suo testamento, *l. nemo §. 8. de legat. 1. notant Leotard. de usur. q. 18. num. 1.* Azeved. *in l. 1. num. 53. tit. 6. lib. 8. Recop. Roderic. de ann. reddit. lib. 3. quest. 7. in fin. Joan. Grivell. decis. 149. num. 4. Cald. de empt. & vend. q. 29. num. 32. Avendañ. de exequend. mandat. part. 2. cap. 29. n. 9.*

De intellectu legis §. ult. *de ann. legat.* ac de legatorum usuris, novissimè Avendañ. *de censib. cap. 3. à num. 6.* ac plenè Leotard. *d. q. 18. per tot.* ubi decem distinguit casus, quos prætermisissis aliquibus difficultate carentibus expendimus. Sed antea constitui debet cum D. Covar. regula universalis, ac communis: aut enim legatarius exigere valet quantitatem legatam, & tunc non tenet justus testatoris de præstando annuo reddito donec illa persolvatur, quia mutuum tacitum, & usura lateret; aut agere impeditur adversus hæredem pro sorte relicta, & talis dispositio observabitur, exciussa usurarum labe. Ita Fachin. *controvers. lib. 6. cap. 72.* Sim de Prætis *de interp. ult. volunt. lib. 2. interp. 2. dub. 2. n. 133.* Roderic. *sup. q. 6. num. 8.* Peregrin. *de Fideicom. art. 11. num. 28.* Felician. *de censib. lib. 2. cap. 5. num. 1.* Cenc. *cod. tract. q. 44. num. 10.* ubi plures Leotard. *d. quest. 18. num. 7. 8.* Avend. *de censib. cap. 3. num. 8. 9.* Cancer. *variar. part. 2. cap. 7. n. 36. cum seqq.* Joan. Paul. Meli. *de alim. cap. 48. n. 11. & 12.*

Hinc in primis ille casus venit decidendus, qui est tertius apud Leotardum, cum scilicet testator legat mille purè, jubens ut donec persolvatur quantitas, hæres in singulos annos pro centenis sex legatario pendat: quæ species proponitur ab Ulpiano *in d. §. fin.* Et licet eo jure dispositio sustineretur intra legitimum modum, nam sic usuræ permittebantur; hodie tamen cum nullæ sint

sint licite, legatarius nihil ultra sortem ex dilatione solutionis poterit percipere, quia agens relictam quantitatem extorquere in judicio non prohibetur. Ita post D. Covar. *hic;* Peregrin. *sup. num. 78.* Caldas *d. cap. 29. num. 33.* Roderic. *num. 16.* Meli. *sup. num. 11.* ubi plures, Cancer. *ubi proxime,* Leotard. *num. 7. cum seqq.* ubi hanc sententiam contra adversarios tuctur, quam limitat *num. 14.* si legatarius ex mora hæredis incommodum senserit luci cessantis, vel damni emergentis, quod etiam docet D. Covar. *vers. Quod si legatarius.* Accedit Fachin. *sup. vers. Postremo cum legatarius.* Plot. *de in lit. jurand. §. 11. n. 18. 29.* Quod accipere usque ad concurrentem quantitatem.

Quartum adjungit casum Leotardus, si quis legat quingenta ad tempus præstanda eo gravamine, ut pecuniâ non solatâ, ex die præfinita hæres quadraginta annuatim exhibeat legatario poenæ nomine. Et quanvis non levis sit controversiâ, idem ac in precedenti quæstione propter rationis paritatem resolvit D. Covar. *in præfati,* cui accedunt Leotard. cum aliis *num. 17.* Cald. *num. 32.* Quæ resolutio ut præcedens limitatur quoad interesse luci cessantis, aut damni emergentis.

Quintus expenditur à Leotardo casus de legato alternativo certæ quantitatis semel solvendæ, aut annuæ pensionis, quod procul dubio subsistet, cum legatarius agere nequeat præcisè ad sortem. D. Covar. *in præfati.* Eadem profectò ratione, Leotard. cum pluribus *num. 18.* Meli. *n. 13.* Cancer. *sup. num. 38.* Avendañ. *de censib. cap. 3. à n. 6.*

Sextus subjungitur, quando parens pro legitima mille relinquens gravat hæredem, ut dum non solverit, annuam præstet filio quantitatem: quæ dispositio non sustinebitur, cum hic valeat summam principalem statim exigere, nisi aut in hæreditate paterna res frugiferæ existant; nam loco fructuum, qui illi ex legitima debentur, jure redditum percipiet: aut si ex dilatione solutionis damnus filius patiarur; nam quantum sua interest, poterit in pensionibus annuis capere. Leotard. *n. 19. 20.* Merlin. *de legitim. decis. 29. n. 3.*

Occurrit septimus, quoties testator jubet dari Titio mille post biennium, & quod interim octoginta, vel centum pro singulis annis legatario solvantur: hic nullum usuræ periculum adest, cum Titius ante tempus agere non valeat, nec testator prohibetur legare centum pro unoquoque anno, & postea mille, transacto biennio. Leotard. *d. q. 18. ex num. 23.* Cald. *de empt. cap. 29. num. 6.* Sesse *decis. 68. num. 46.* Roderic. *de ann. redditib. lib. 3. q. 6. num. 27.* Felician. *sup. lib. 2. cap. 5. num. 6.* Surd. *de alim. tit. 8. o. 29. num. 6.* Meli. cum multis *num. 12.* Sed si ultra biennium exactio differatur, legatario non licebit assignatam excipere pensionem, nisi ratione justis interesse. Farinac. *decis. 447. part. 1.*

Subsequitur octavus, si testator certam legaverit quantitatem ad tempus quo hæres voluerit, cum onere ut interim redditum legatario in annos singulos tribuat, defuncti voluntas observabitur absque usuræ labe, quia legatarius petere summam relictam non valebat. Felician. *sup. num. 3.* Leotard. *num. 23.* Grivell. *d. decis. 149. num. 10.* Cald. *ubi proxime,* Roderic. *num. 6.* Menchac. *de success. creat. lib. 1. §. 9. num. 24.* consentit D. Covar. *vers. Eadem profectò.*

Nonus constituitur, ubi relinquuntur certa quantitas in bonis hæreditariis tradenda, ita ut

dum non traditur, annua pensio solvatur, quæ licite percipietur loco fructuum, quos res legatar ferrent. Leotard. cum aliis *num. 32. 33.* ubi limitat si pensio respectu fructuum sit excessiva, quæ restrictio dubia redditur ex eo, quod legatum istud, etsi quantitatem sonet, verè non legatur pecunia, sed bona, in quibus mutuum consistere nequit, & consequenter nec usura, ex dictis *sup. num. 25.* quod ipse Leotardus agnoscens inquit, *Saltem pensio injusta esset.* Verùm nec injustitiam reperiri arbitror; nam testator pro libito de bonis suis disponens, potest gravare hæredem, ut alii tribuat quicquid ipse jussit; unde etsi res profusus forent steriles, in quibus quantitas legata solvi deberet, posset velut in poenam constringere hæredem, in traditione mora commissa, ut annuam summam legatario præstaret, quam ex voluntate defuncti pro carentia rerum hæreditariarum, quibus potitur hæres, absque usuræ, & in justitiæ vitio legatarius accipiet.

Decimus, & ultimus adjicitur casus, quoties legatur certa quantitas, ut per hæredem utiliter expensa in emptione census, fundi, vel alterius rei frugiferæ, fructus legatarius lucratur, eâ clausulâ, ut donec res comparentur, hæres annuatim pendat ad rationem quinque, vel sex pro centenis, quod nullo jure illicitum censetur. Gratian. *discip. cap. 400. n. 38.* Pacific. *de Salvian. inspect. 5. cap. 4. n. 387.* Leotard. *d. q. 18. n. 34.* Scaccia. *de commerc. §. 7. gloss. 2. num. 55.* Merlin. *de legiti. decis. 29. num. 1.* Meli. *sup. n. 16.*

Vers. *Quod si legatarius.*

Docemur hic quod sæpè repetitum relinquuntur, nam quoties legatarius ob moram hæredis sustinet detrimentum damni emergentis, aut luci cessantis, indistinctè poterit annuam quantitatem à testatore assignatam, quatenus correspondeat justo interesse, percipere: nec refert an possit exigere, necne legatam pecuniam legatarius, de quo *sup. num. 116. 117. & 119.*

Vers. *Sed ubi legatarius.*

Ea pars posterior distinctionis tradita *sup. num. 115.* & exempla habes *num. 118. 120. 121.* Cum legatario liceat percipere redditum annuum ex voluntate testatoris, quoties nequit relictam quantitatem in judicio exigere, in dubium potest revocari, an idem juris sit si legatarius omnem adhibuerit sollicitudinem, sua actione deducta, nec jus suum consequi poterit ob judicis iniquitatem, adversarii potentiam, aliamve rationem? Videtur affirmativè respondendum, cum hoc casu cesset, sicut in illo, suspicio usurarum ex mutuo tacito; quandoquidem legatarius non ultrò penes hæredem pecuniam legatam relinquit, in quo usuraria pravitas consistit, & lateret, ut notat Leotard. *num. 24.* cui suffragatur resolutio communis de vidua exigente, quæ extat *sup. num. 64.*

Vers. *Eadem profectò ratione.*

Hæc species proponitur à Consulto *in l. 3. §. ult. de ann. legat.* ut ibi observavit Cujacius, de qua supra actum, *n. 121.*

Ex prænotatis definiri potest, quid si femina duo millia testamento quis reliquerit pro dote, ut Religionem